

Vlasta Fialová, Zachariáš Solín, tiskář Kralické Bible (Brno 1968, stran 61)

O vydání této publikace přičinil se brněnský výbor pro oslavy 500. výročí knihtisku v českých zemích. Zvoleno bylo téma jistě velmi vhodné, neboť Kralická bible zaujímá významnou pozici ve vývoji české typografie. Zpracovala je badatelka nad jiné povolaná, která se po léta věnuje archeologickému výzkumu kralické tvrže i široké kulturní problematice s tím související. Fialová zde uplatnila podobnou výkladovou metodu jako ve své edici Holešovské kroniky z r. 1967: od vlastního tématu často odbočuje, a to k vývoji bratrského knihtisku a k osvětovému snažení českých bratří v době předbělohorské. Tím je Zachariáš Solín zapojen do širokých kulturních souvislostí, zároveň však v oblasti typografické je posuzován izolovaně, bez srovnání s ostatním soudobým knihtiskem. Nejvíce by se ovšem nabízelo srovnání s produkcí melantrišsko-veleslavínskou, a teprve z něho by vystoupilo typografické specifikum Zachariáše Solína a vůbec tiskárny ivančicko-kralické. Publikace sice obsahuje charakteristiku obrazových příloh, ale jde o charakteristiku popisnou, jež např. u Bible kralické nepostihuje její specifitnost záležití v užití formy označované jako glossa circumscripta. Užitečné by také bylo připojení seznamu tisků Zachariáše Solína.

Rozsahově nevelká monografie odstranila několik nepřesností v dosavadních charakteristikách Zachariáše Solína. Ten byl někdy ztotožňován s hlavním tiskařem tzv. Ivančického kancionálu a Blahoslavova překladu Nového zákona Václavem Solínem nebo s ním aspoň uváděn do pokrevního příbuzenského vztahu. Fialová jasně odlišila oba Solíny, ukázala Zachariáše jako Václavova žáka a nástupce ve funkci faktora ivančické tiskárny. Důležitým vodítkem pro zpřesnění biografie Zachariáše Solína byl badatelce jeho vlastnoruční dopis ze 4. listopadu 1585 psaný v Kralicích a adresovaný do Slavkova u Brna, odkud Zachariáš pocházel.

Spisek Vlasty Fialové vyšel v citlivé typografické úpravě Františka Kalivody — s cennými reprodukcemi z kralické šestidílkky i jednodílkky a z bratrských kancionálů zvaných Šamotulský a Ivančický i s faksimilí vzpomněného dopisu Zachariáše Solína. V bibliofilii bohužel zůstaly některé chyby pravopisné (renezanční; knihopis aj.) a věcné (např. 1685 místo 1585 na str. 57); nepřijemný lapsus ztotožňující Jana Biskupa s Janem Blahoslavem uvádí dodatečně na správnou míru čtenářská záložka.

Milan Kopecký

Petr Bezruč — Vojtěch Martínek (Vzájemná korespondence). K vydání připravil a úvodní studii napsal Artur Z á v o d s k ý. Ostrava 1968, Profil; Knihovna Památníku Petra Bezruče v Opavě, sv. 15. Str. 124 + 6 obr. příloh.

Zatímco svérázné a nenapodobitelné umělecké dílo Petra Bezruče bylo podrobeno zevrubnému a všetrannému rozboru řadou bezručovských badatelů, jeho život je stále znám jenom kuse a je třeba jej pracně rekonstruovat.

Nejnovější edice mnohaleté Bezručovy korespondence s ostravským spisovatelem, literárním historikem a kritikem Vojtěchem Martínkem, kterou se zasvěcenou úvodní studií a podrobným komentářem vydal Artur Z á v o d s k ý, je cenná právě tím, že poskytuje místy hluboké průhledy do básníkovy intimního života, osvětluje jeho názory na lidi, jazyk a literaturu a odhaluje jeho samostatný přístup k nejrozmanitějším problémům všedního života i kulturního dění v nejbližším slova smyslu.

Bezruč měl k Martínkovi velikou důvěru. Viděl v něm seriózního, diskrétního člověka, který má k rodnému kraji vztah stejně neokázalý a vřelý jako Bezruč sám. Proto se v jejich vzájemné korespondenci objeví ledacos i velmi důvěrného, s čím by se byl Bezruč s velkou pravděpodobností nikomu jinému nesvětil. Martínkův vztah k Bezručovi byl vztah žáka a oddaného obdivovatele k velkému vzoru, mistru a umělci.

Závodský měl pro přípravu edice této zajímavé a nevšední korespondence zvláště příznivé předpoklady. Jednak se zabýval již dříve výzkumem života a díla obou spisovatelů a vydal o nich knižní i časopisecké studie, jednak sám pochází z Ostravska, zná velmi dobře problematiku jeho kulturního života a má stálá spojení s jeho dnešními předními literárními a osvětovými pracovníky. Přesto však práce na vydání korespondence nebyla zdaleka jednoduchá nebo snadná. V Bezručových dopisech je

mnoho náznaků a skrytých narážek, většina vlastních osobních jmen je uváděna jenom iniciálami, někdy dokonce sveráznými přezdívkami. Dešifrovat všechny tyto narážky, zkratky a nejasnosti vyžadovalo odborné zasvěcenosti, trpělivosti, houževnatosti a mnohdy i rozsáhlých rešerší a konzultací. Jen zcela výjimečně se nepodařilo editorovi rozluštit některý zvláště svízelný a záhadný údaj. Jinak však důkladný zevrubný komentář činí Bezručovy dopisy — často až příliš lapidární a úryvkovité — plně srozumitelné i laikům.

Celkem je známo a dochováno 153 dopisů a lístků z vzájemné korespondence Bezruč—Martínek; uloženy jsou v převážné většině v archívu Památníku Petra Bezruče v Opavě, něco zůstalo v majetku Otýlie Martínkové, vdovy po spisovateli Martínkovi. Z toho Závodský vydává a komentuje celkem 112 dopisů, lístků a pohlednic. Jde tedy o edici výběrovou. Vydavatel sem nezařadil pozdravné veršiky, které Bezruč ve stejném nebo nepatrně obměněném znění posílal též jiným svým přátelům, pokud byly už uveřejněny jinde, uvedl je však všechny v edičních poznámkách na str. 110 až 115 i s podrobnými údaji, kde byly vydány; tím se edice pro další badatelskou práci doplňuje do kompletu.

V plném znění a s komentářem otiskl Závodský také pět dopisů Petra Bezruče Martínkovi, které již dříve vydal Drahomír Šajtar (*Pět dopisů Vojtěchu Martínkovi*, Bezručova okresní knihovna v Opavě, 1957). Jsou to dopisy významné a jejich vynechání by znamenalo citelnou mezeru v edici korespondence i porušilo by souvislost.

Vzájemná korespondence Bezruč—Martínek pochází z let 1912—1957; většina vydávaných dopisů a lístků (celkem 72) je psána Bezručem. Nápadné je, že tu chybí řada Martínkových odpovědí na Bezručovy dopisy nebo sdělení (proti dochovaným 112 dopisům a lístkům Bezručovým je jenom 41 Martínkových). Je velmi nepravděpodobné, že by Martínek na Bezručovy dopisy neodpovídal, spíše se zdá, že Bezruč všechnu korespondenci neschovával. Není také vyloučeno, jak Závodský sám naznačuje, že se ještě ledačos ze vzájemné korespondence obou spisovatelů objeví.

Na rozdíl od mnohých zahraničních (např. bulharských) edic korespondence, kde komentář se často omezuje jenom na zcela všeobecné údaje o osobách, o nichž je v korespondenci řeč, přičemž vlastní problematika toho, o čem se píše, zůstává nevysvětlena, je Závodského edice příkladem toho, jak by se taková korespondence vydávat měla. Závodský záměrně pomíjí obecně známé skutečnosti a citlivě se zaměřuje především na ty poznatky a údaje, které mohou přispět k dalšímu poznání a pochopení Bezručovy originální osobnosti a které odkrývají fakta nebo představují osoby širší veřejnosti — a namnoze i odborníkům — dosud neznámé. Nic, co by si nebylo možno snadno zjistit jinde, nezůstává (až na ojedinělé bezvýznamné a nepodstatné detaily) v tomto vydání neosvětleno. Takto vyčerpávajícím způsobem komentovaná edice je hodnotným pramenem jak pro pozdější literárněhistorické badatele, tak pro zájemce z řad široké čtenářské obce.

Jiří Krystýnek

K. H. Hilár. Význam inscenační tvorby K. H. Hilára pro moderní české divadlo (Praha 1968, 80 stran)

Tak jako jsme od poloviny padesátých let postupně rozšiřovali simplifikovaný obraz předchozích třiceti let politiky a kultury v ČSSR, přišel také čas připomenout a zhodnotit dílo jednoho z nejvýraznějších tvůrců českého divadla v první republice — Karla Huga Hilára. Vnější podnět tu dala dvě Hilárova jubilea — nedožitě osmdesátiny a třicet let od jeho úmrtí. Vzpomnělo je v prosinci 1965 divadelní oddělení Národního muzea výstavou o jeho životě a díle. Uvědomuje si nutnost spravedlivého a objektivního hodnocení této vyhraněné umělecké osobnosti, uspořádal organizátor výstavu na její závěr 25. ledna 1968 konferenci divadelních vědců o významu tvorby K. H. Hilára pro moderní české divadlo. Sborník referátů na tomto setkání vyšel v létě r. 1968 jako úhledná brožura na křídovém papíře v nákladu Národního muzea, v redakci dr. Jiřího Hilmerý a v důstojné grafické úpravě Miloše Trešky.

Obsahem publikace je osm přednesených referátů, které přinášejí názory a podněty, osvětlující Hilárovo dílo i jeho postavení v dobové divadelní kultuře z mnoha aspektů.